

ECONOMIA

Web 2.0 - n monn de poscibilitês

An alda baian 'tres plü gonot de "generaziun on-line" y de "revoluziun digitala"

de Hubert Sottara, ofize EDV dla Cassa Raiffeisen Val Badia

Çi ô pa di pordêrt "Web 2.0"?

La definiziun "WEB 2.0" é gnüda adorada por le pröm iade tl 2003 y po avèi plü interpretaziuns sides tecniches co culturales. Le significat de basa é l'evoluziun dla rëi internet, de sü contegnüs, dles technologies y de süa funziun. Chësta secunda verjiun de internet, chersciüda fora, plü madüda y cun poscibilitês nöies se moscëda ite tla vita da vignidè 'tres plü dassënn, sot a deplü aspec. Al é na picia revoluziun fata de bit.

Çi desfarënzies él pa dal internet sciöche i ün imparè da le conësse a chësta "verjiun nöia"?

La rëi internet é stada çina ségn n contegnidù de informaziuns por l'utënt, che é püch plü co n spetadù passif. Al adorà chësta rëi sciöche fontana de informaziuns y canal de comunicaziun. Al jô a se do informaziuns sön i motors de chirida, menà e-mails, fajô "chatten" o se presentâ ai atri navigadus tres na plata internet. Cis deplü n'âl nia la poscibilitè da fà, sce al n'â nia de majeres conoscënzes informatiches. Ti utlims agn é la tecnologia gnüda plü scëmpla, y à portè poscibilitês nöies che vignun po imparè. Chisc vari inant dla tecnologia y dla conoscënza tl monn de internet à lascè nasce systems sciöche la plü gran enciclopedia mundiala "Wikipedia", albums de fotografies en ligna sciöche "Flickr" o n contegnidù de filmaç da vigni pert dl monn sciöche "YouTube", ma por cuntè sö n valgügn inoms di systems plü conosciüs. La carateristica prinzipala de chisc systems cuntà sö dessura, é che ai vëgn cherià y amplià dé por dé da utënc dla rëi instëssa; por pasciun, por convinziun o incè ma por podèi di da avèi contribuì o da ester stè ala pert. La gran desfarënzia dal "vedl" internet a chësta forma nöia dla rëi é avisa l'utënt. L'utënt po fà impara, al po contribuì, al po cherié situaziuns, sorvisc y contegnüs nüs, al devënta na pert fundamentala dla rëi y de süa evoluziun. Da spetadù passif devëntel n atur prinzipal, zënza messèi ester n espert de informatica.

Avisa l'interaziun dl utënt cun le monn dla rëi é la forza che lascia nasce colaboraziuns nöies, sorvisc inovatifs, y porta a resultaç de morvëia. Sic vijità y adorà regolarmënter da miliuns y miliuns de utënc, sciöche por ejëmpl "Wikipedia", é un di ejëmpli plü stersc.

La enciclopedia online "Wikipedia"

à atualmënter te süa verjiun ingleja 1,9 miliuns de articui, y é a desposiziun te 253 lingaç. Sce an confrontëia "Wikipedia" cun l'enciclopedia plü conosciüda y renomada, la "Britannica", che à "ma" 100.000 articui, spo sàltel atira al edl la desfarënzia. "Wikipedia" é na enciclopedia daverta a düc chi che ô contribuì, n'é nia na firma, n'é de degügn, ara é de düc por düc. Ara suravir y crësc por mirit de donaziuns, dl laür de tröc colaboradus fora por döt le monn. La medema dinamica à incè systems sciöche "Flickr" o "YouTube", olache miliuns de utënc ô mostrè (o se mostrè) al monn intier sües fotografies, sü filmaç, o incè ma di süa opiniun.

Le conzet de colaboraziun, de condivijiun y de interaziun cun i atri é fundamenta por la rëi dl dagnì. Internet é por definiziun n sistem nia linear, nia sciöche n liber che an mèt man da li dla pröma al'ultima plata. Al é n sistem, n monn che fej saltè le letur-navigadù" da n liam al ater, fora por la rëi, zënza che al sides iadò na relaziun logica. Chësta forma nia lineara de internet po datrai sprigorè por la sensaziun che ara dà, y por la mançianza de orientamënt.

A chësta "rëi" incè na pert scöra?

Zënz'ater n'é nia döt or çí che slomina. Tl tēmp dles informaziuns é l'informaziun instëssa n bëgn prezius, gonot de na valüta che an ne po gnanca sciazè. Tla rëi, olache vignun po di la süa , scrì çí che al pënsa, colaborè cun plü sic y publiché fotografies y filmaç, pòn ciafè 'tres plü informaziuns che reverda n utënt, che ne corespogn gonot nia ala verité. Sce an chir dotes les "pedies" digitales de na porsona, y les mèt adöm, spo vàra gonot da ruvé gonot a na gran quantité de informaziuns personales, y an po çinamai svilupé n profil, na identité digitala dër realistica. Notizies de "identités digitales" arobades é oramai al0 ordin dl dé y i danns po ester dër gagn, nia ma economicamënter.

Çi pòn pa fà por se defëne?

Dessigü öna dles cosses plü importantes por se defëne é n iade avèi n computer sigü, chësc ô di avèi n antivirus y n antispyware/malware istalé y tignì ajorné le computer. Por se stravardè dai atri prighi dla rëi n'él nia programs che po daidè, mo i ün a desposiziun n stromënt cotan plü potënt, nosc ée. La sigurté, nosta sigurté, pëia ia dantadöt da nos. Regoles che pè scëmples, sciöche por ejëmpl nia dè dant i daç personai sön vigni sit, po nes dè la tranquilitè tla navigaziun y t'adoranza di sorvisc che la rëi nes pita.

L'evoluziun de internet ti proscimi agn portarà gran mudaziuns te feter düc i çiams de nosta vita. Sce i sarun "colia", spo podarunse vire chëstes novitês de pröma porsona, sciöche aturs prinzipai. Insciö podarunse düc canç approfite di tröc gagn vantaji che le dagnì digital nes portarà.